

A megélhetés nagy problémáiból.

— A szellemi foglalkozások kétségbeejtő helyzete. —

Minden emberre széles e hazában, és talán kisebb és nagyobb mértékben mindenütt a világon súlyos teherként nehezdednek a megélhetés gondjai. Am a vállak nem egyformán teherbírók. És vannak osztályok, foglalkozások, mesterségek, hivatások, amelyek kizárják, egyenesen lehetlenné teszik az agyonnyomó terhek áthárítását és sok vállra való egyenlő elosztását.

A legkiváltságosabb osztályoknak is vannak súlyos terhei. Ez nem is lehet másképp pusztító háború után. Am a gazda, a kereskedő, az iparos, a gyáros, a munkás, a hivatalnok a maga terheit eloszthatja a vállak ezreire. Neki módjában van az áthárítás, s nála nem hiányzik a többtermelés lehetősége sem. Neki a rossz pénz ugyanolyan érték, mint volt a jó pénz, — egyszerűen többet kér belőle és többet kap belőle. Szinte minden újabb tehernek megkeresi és meg is találja a megfelelő ellenértékét. Azt a kis hiányt, ami a kívánatos és elérhető között nála is mutatkozik, könnyen áthidalhatja némi csekély lemondással, az igényei lezállításával, az életmódja egyszerűsítésével. Igen sokan még erre se szorultak. Sőt éppen ellenkezőleg.

Am a szellem munkása végtelen elhagyottja, kitaszított árvája az országnak. Akiknek legtöbbet köszönünk, azokkal senki se törődik. A művészek, a tudósok, az írók, az ügyvédek, az orvosok, az építésszek, a mérnökök, — nekik hiába mondanók, hogy »dolgozzanak többet«, addigi munkájuknak sincs kelete; nekik hiába mondanók: »tartsatok lépést a drágasággal«, — ők hiába kérnek nagyobb árakat; nekik hiába mondanók: »válasszatok jobb pályát«, ők egész életüket a tudásuk megszerzésére fordították, s nincs számukra még egy élet, hogy újabb tudást gyűjthessenek.

Az idők vértanúi ők. És mi jónak láttuk megszólaltatni őket, mondanák el, miből élnek, hogyan élnek, mitől várnak javulást, miben látják reménységeik horgonyát?

Nem nyomorgók panaszára vágyakoztunk, — őh, azt kéretlenül is a fülünkbe zengik pererőlperere, — mi a szellem hőseinek, a tudás és tehetség képviselőinek szavára voltunk kíváncsiak, s nem azért, hogy saját panaszait mondják el (hiszen lehet és lesz is közöttük dus és erős és hasznosnak), hanem hogy meglássuk az osztályok bajait és veszedelmeit, azokat az osztályokét, amelyek ma is szellemi vezéreink és azok is maradnak minden időkben.

Tanulságos, ami itt következik, de végtelenül szomorú:

A bíró.

A bírák szociális helyzetét nem csupán az anyagi standard, hanem a hivatás minősége is adja.

Ha az elsőrendű életszükségleti cikkek indexszámát ezerszeresre tesszük, akkor fölösleges tovább foglalkozni az anyagi helyzetünkkel, mert a békebeli, bár szerény fizetésünknek alig tartunk a százharmincsorosánál. Ezzel az anyagi helyzettel szemben is a bírónak — bírónak kell megmaradnia. Vizsgálja az életküzdelmek viharzó hullámaát. Nézzon és lásson; figyeljen és tudjon és — mindig tanuljon. Tudással, igazságos mérlegeléssel és meleg szívvvel hozzon ítéletet.

Ma, amikor az életviszonyok egyik napról a másikra változnak, napról-napra újabb és újabb törvények vagy rendeletek válnak szükségessé, hogy a zürzavarban, amennyire lehet, irányítsanak.

Ebben a zürzavarban, amikor egy-egy pör számtalan esetben egészen különálló tanulmány, — döntson a bíró... mindig úgy, hogy az igazat eltalálja, vagy legalább megközelítse. Látja, hallja és vizsgálja az emberi szenvedélyek és a vagyoni számok tobzódását és bizakodó tekintettel fordul a vezérlő csillag: az Igazság felé. Ennek közelébe kíváncskodik, mert neki a fogadalmat tett szerzetese. Ezzel elmondta, hogy hogyan élünk. Ránk sem süthet, de ne is süssön a konjunktúra napja. Mellé foglalkozásunknak lenni nem szabad és így nemcsak vagyunk, hanem maradunk is a *Justitia karthauszai*.

Andrásóvics Imre dr.
Budapesti központi kir. járásbírószéki
alelnök.

Az ügyvéd.

Egy közismert belvárosi ügyvéd az alábbiakat volt szives mondani munkatársunknak az ügyvédek helyzetéről:

— Az utóbbi évek folyton fokozódó gazdasági bajai az összes szabad pályák közül legsúlyosabban az ügyvédségre zudultak. Hazánk megcsontítása, minden bajok kuforrása, kettős vonatkozásban sújtotta a magyar ügyvédséget: megfosztott működési területünk nagy részétől, másfelől pedig megduzzasztotta menekültekkel amugy is kellelőnél tömöttebb sorainkat. A megszállók ter-

rorja a tisztviselők mellett elsősorban a magyar ügyvédekét sújtotta, az elnyomottak harcos védőit, akik a csonka hazában voltak kénytelenek új egzisztenciát teremteni. Míg a magyar orvos, mérnök, művész, iparos és kereskedő bőven talál munkaalkatat az elszakított részekben, addig a magyar ügyvéd alkalmilag sem ügyködhetik ott és viszonyossági szerződések hiányában rendszerint magyar bíróság elé sem viheti a megszállt részek lakosai elleni pereket.

— Másfelől lényegesen csökkent a helybeli ügyforgalom. A háború előtti években az ügyvédi kereset tulnyomó kontingensét a behajtási perek és a szerződések adták. A hitelélet teljes megszüntése folytán megszűnt a behajtás, az ügyleti forgalom egy Budapest és a vidéken egyaránt minimálisra csökkent. A perek legnagyobb része az idő múlásával az értékek eltolódása folytán önmagától megoldódik: ha leesik a korona, a kereskedő szíves örömet vesz át a hibás árut, melynek átvétele ellen néhány hónap előtt még hevesen hadakozott. Ez azonban a jobbik eset az ügyvédre nézve: mert ha végigjárja egy per az összes fórumokat, az ügyvédi kereset időközben teljesen elértéktelenedik. Ez az ügyvédi munka természetében rejlik, miután az a per folyton devalválódó értékekhez alkalmazkodik és az ügyvéd nem kalkulálhatja be díjazásának kiszámításakor a szükségletek árának folytonos emelkedését és nem köthet ki az árak emelkedése esetére felárakat, mint az iparos vagy mérnök.

— De ha nem pénzre megy a per, hanem ingatlanra vagy áru, akkor is lényegesen kevesebb az ügyvéd keresete a békebelinél. Például egy 100 koronás perben egy tárgyalás díja békében 10 korona volt, ma a 100 aranykorona értékű áru átlag 100.000 korona; ezután egy tárgyalás díja 2565 korona, vagyis 256 aranykorona, a békebeli díj negyedrésze. Nagyobb értékeknel még kedvezőtlenebb az arány az ügyvéd hátrányára. A mai 80 koronás villamostarija mellett is vannak bíróságok, melyek 100 koronát állapítanak meg egy büntető-fellebbezési tárgyalásért.

— A háború előtti ügyforgalom semmiképp sem pótolhatják a lakásügyek és egyéb a kivételes hatalom ephemer intézkedéseivel kapcsolatos ügyek; ezek rövidéletű, konjunktúrális kereseti lehetőségek, amelyekre az erkölcsi bázison álló és nagy jogi tudással rendelkező kar egzisztenciája nem alapítható. Viszont teljesen indokolatlannal kirekesztették az ügyvédség a Földbírókrendező Bíróság előtti eljárásból, holott ez olyan új tér, mely a hivatott ügyvédi képviselőnek bőséges munkaalkatat nyújthatna.

— A rezszi határtalan növekedése, forgalmi és egyéb adók minden szabad foglalkozásra elviselhetetlen terhetek fónak, míg azonban minden más foglalkozási ág áthárítja ezeket a fogyasztókra, az ügyvédi munka természete kizárja az áthárítást.

— Harcos kedvvel, jogi tudásunk egész fegyvertárával harcolunk napról-napra mások jogaiért, szabadságáért, érdekeiért, küzdünk a valóridőciért másoknak, közben lerongyolódunk és összeroppanunk a mindennapi élet ezernyi aprólékos gondja között.

Az orvos.

Az ország orvosi karának helyzete, amely különben a régi békeidőben sem volt soha virágzó, a vesztett háború nyomán végzetes módon leromlóban van, az ország közegészségügyi állapotának meg az orvosoknak nagy kárára.

A háború előtt Budapesten a nappali beteglátogatás minimális díja 6, az éjjeli 12, a báziorvosi minimális évi tiszteletdíj 200 K volt és az átlagos gyakorló orvos pár ezer koronás évi jövedelméből tisztos módon megélhetett. A városokban hasonló volt a helyzet, a községi orvos meg a körorvos pedig 1600—2400 K-ás évi fizetésével, pár száz koronás fuvarátalányával meg 2—3 K-ás látogatási díjaival szintén boldogult, különösen mert vénségére számíthatott 2400 K-ás nyugdíjára. A tanárok, konziliáriusok kocsin, autón alig győzték munkájukat. A legtöbb orvos járatott belföldi meg külföldi szaklapokat és megmaradt a tudomány színvonalán, a közönség pedig apró bajokban is kikérte az orvos tanácsát, így elejét véve a komolyaknak. Az ország közegészségügyi állapota évről-évre javult.

Ezidő szerint az orvosi látogatási díj átlagos minimuma 1000 K, éjjel ennek kétszerese, ami megfelel nem egészen 1, illetve 2 háborúelőtti koronának, a háziorvosi évi tiszteletdíj átlag 30 ilyen korona. A tanár, a konziliárius átlag ugyan 5—6000 K-t kap egy konziliáriusért, de egy napra alig jut 1 vagy 2 ilyen és az a díj a háborúelőttinek névség 300-szorosa, voltaképpen azonban negyedrésze. Csak a sebészek és egyes szakorvosok helyzete kivételes némileg. A vidéken a községi orvos meg a körorvos évi fizetése még mindig maximális 2400 K (természetesen »nyugdíj« is ennyi) és a kispáza meg a földesur fizet neki egy látogatásért 200—300 K-t; a baleset folytán megsérült gazdasági család látogatásáért pedig kap 4, mond négy mai koronát.

Mindezen bevételakkal pedig szemben állnak a legalább is ezerszeresükre emelkedett kiadások, amelyek talán senkinek sem olyan terhesek, mint az orvosnak, aki meg kell, hogy tartsa lakását, akinek tisztos ruhában kell megjelennie és akitől mindenki, az államtól kezdve lefelé végig, igényel és kap ingyenes meg kedvezményes áru munkát, de aki senkitől nem igényel és nem is kap semmi-

féle kedvezményt. Majdnem mindegyik gyakorló orvos egész sor régi kliensének most ingyenes háziorvosa, a Munkásbiztosító Pénztárban be évenben évi 400 K-ért háziorvosa egy-egy biztosított családnak. Ez csak egy-két példa a sok közül.

Súlyosan megcsinyli ezt a közegészségügy. A közönség takarékoskodik az orvossal és csak akkor veszi igénybe, amikor a laikus szem is látja, hogy komoly baj van; ekkor az orvos gyakran már nem segíthet. A körorvos nem járhatja be az egészségügyi köréhez tartozó községeket, mert az egész évre szóló fuvarátalányról még egy utra sem telik és mind nagyobb válik az üresedésben levő községi orvosi és körorvosi állások száma, azaz folyton több község áll orvos nélkül. Az ország közegészségügyi állapota kifejezetten romlik.

Súlyosan megcsinyli a helyzetet az orvosok. Kocsin, pláne autón, szinte egyetlen orvos sem járhat, még a konziliárius egyetemi tanár sem. Az orvos nem gondolhat nyugalmas szabadság-időre; nem járathat külföldi szaklapokat (angol vagy amerikai szaklap előfizetési díja 35—40.000 K), hogy tudása a betegek érdekében lépést tartson a tudomány haladásával, de igenis arra kénytelen, hogy eladja félve őrzött mikroszkópját meg egyéb holmiját, hogy szerezhesen kenyeret, cipőt meg adóra valót. Az orvosok kivándorlása, tengeren tulra is, folyton nagyobbodik.

A helyzet további rosszabbodása pedig biztos. Ennek oka pedig nem csupán a vesztett háború, melynek következményeit elvégre mindenki megérzi, hanem az állam meg a társadalom, amely semmiképp sem érti meg, hogy az orvos, aki mindig csak a más ember bajával foglalkozik, mindig csak a mások szenvedését, gondját enyhíti, akkor teheti ezt jól, igazán odaadóan, ha saját gondjai nincsenek; amely rövidlátó önzésében sajnálja az orvosi költséget, mert az orvostól csak azt kapja vissza, ami a tulajdona volt, az egészséget, nem gondolva meg, hogy önzővé teszi az idealista orvost. A nemzetgyűlés előtt fekszik most a betegségi és baleseti kötelező meg önkéntes biztosításról szóló törvényjavaslat, amely e biztosításnak meg az ingyenes orvosi ellátásnak az ország lakosságának majdnem felére való kiterjesztésével a munkásbiztosító intézményt átalakítja óriási egészségügyi fogyasztási szövetkezeté és valósággal szocializálja, e réven pedig lönkre teszi az orvosi kart. A közegészségügy és az orvosi kar mérhetően kárára.

Flesch Nándor dr.

A festő.

Nem könnyű a helyzete ma sem az elismert, sem a fiatal festőművésznek. Hogy némi fogalmat adjak például az első kategóriánk helyzetéről: még minnélte az első ecsethuzást megtenni a festő, a pusztá készületekre és a festéshez szükséges anyagra, enyhén számítva, elköltött harmincezer koronát. Hogyan győzze meg ezt a kevésbé ismert vagy éppen ismeretlen festőt? Különösen ha a megrendelés olyan ritka eset, mint mai napság. Hiszen a munkaalkatoknak egész sora megszünt az összeomlás óta. Nincsen igazi nagyszabású építkezés, tehát nincsenek dekoratív festői feladatok. Az arcképfestést régebben a középosztály táplálta megrendeléssel. Ezüstlakodalom, szolgálati jubileum stb. nem mult el arcképrendelés nélkül. Mindezek az alkalmak szinte teljesen megszűntek. A festőnek körülbelül egyetlen jövedelmi forrása ma a kiállítás. De azoknak sorsa is esodálatos körülményektől függ, azt mondhatni: a tőzsde járásától. Baisse idején minden vásárlás megáll. Viszont a hausse-szal szerzett nagy pénzek egy részét szívesen mentik gazdáik műtárgyakba. A helyzet, mindent összevéve az, hogy vannak ma is sokat kereső festők, de tulnyomó részük szűken él, nem jelentéktelen hányaduk pedig keservesen nyomorog. Különösen a fiatalok sorsa szomorú. A távolálló el nem tudja képzelni például, hogy mekkora problémája a fiatal festőnek a képkeret kérdése. Mini minden egyéb, az is mértéktelentül megdrágult. A szegény fiatalok néha igazán megható expediensekkel kénytelenek magukon segíteni. Egy nemrég megnyit kiállításán például szemembe tünt több képkeretnek szokatlan durva munkája. Azokat a kereteket a kiállító művészek maguk faragták kezdelezes berszamaikkal fenyőfalécekből és maguk kenték be aranyos festékkel.

Iványi-Grünwald Béla.

A szobrász.

Soha még ilyen kedvezőtlen helyzete nem volt a szobrászatnak. A megérkezett művészeknek is küzködés a sorsuk, de embertelenül szomorú, szinte vigasztalan a fiataloké. Közülök is éppen a komolyaké, akik nem szoktak protekció után járni, se klub-, se társadalmi életet nem folytatnak, hanem szemérmesen visszavonult életet élnek. Maguknak sem igen tudnak dolgozni, mert műtermet nem képesek kapni. Feszegétek őket a vágy, hogy elmenjenek külföldre új ihletért és új tanulásért. Sejtelnünk is alig van itthon, hogy mi történik művésztinktben a külföldön. Az ismertebb szobrászok is vergődnek. Megrendelés alig van, mióta az építészet, a szobrászat ősi táplálója, megszűnt. Az új gazdagok, ha vásárolnának is, nincsen megfelelő lakások szobrok elhelyezésére. Ha mégis eladásra kerül a sor, lehetlenség ár dolgában az általános drágulással lépést tartani. Békében egy-egy kis bronz-szobornak 250—300 korona volt az ára. Ennek az összegnek 250—300.000 korona felelne meg ma, de boldogan beérjük 80—100.000 koronával. Pedig például az én műtermem kifutása napi 1500 koronába kerül a télen s a modellpénz félnapra 1200 korona. Sirkőmegrendelés csak kerül olykor, de az anyag és a főfaragó, meg kőművesmunka drágasága miatt

mindenkivel jóval többet keres rajta, mint tulajdonképpen alkotója, a szobrász. Talán két-három szobrászmunkája van állandóan munkája, a többi tengődik. En magam ma is úgy dolgozom, mint békében. Szobraim jövőjével nem törődöm, egyetlen törekvésem, hogy megmaradjak művészetem régi szintjén. **Vedres Márk.**

A színész.

Azt tetszenek kérdezni tőlem, hogyan él meg ma a magyar színész? Sehogy. A fizetéséből semmire sem. Mindenki másból él, csak nem a gázsijából. Az ország tragédiája az, hogy polgárainak jövedelme a száraz kenyérnél többre alig futja.

A színész helyzete százszorososan nehéz, mert fizetéséből reprezentálnia is kell és például a színpadi ruhák csináltatása százezreket emészt fel. Jómagam, egy a Nemzeti Színházról huzott fizetésemet kipótoljam, kénytelen vagyok vendégszereplésre járni a vidékre, fellépek kabarékban, no és délutánonként nyolevan növendéket tanítok.

Dehát ma mindnyájunknak fokozottabban kell kivenni részünket a munkából, hogy együttes erővel segítsük talpra szerencsétlen országunkat.

Rózsahegy Kálmán.

Az író.

Aki a lelket kergeti, az író, aki a tiszta, becsületes irodalomból akar megélni napjainkban: az elvárásolt halász, akinek mindig lyukas a hálója. Nem tudják többé a lelket megfogni azok a gyakorlott öreg vadászok sem, akik mesterien lőtték valaha a legszebb hermelinokat, az emlékezetes regényeket és a felejthetetlen beszélyeket. Az egyéniséget, kiválasztottságot ereklényként őrizgető írók, akik a szabadságukat és meggyőződésüket nem adták el se biztos kenyérért, se tekintélyes pozícióért, az ugynevezett független írók, akik betűik formájára oly kényesek voltak, mint a fejedelmek a koronázási tallérjaikra: azok az írók olyan ritkák, mint a valóban szentéletű remeték, akiket nem lehet elcsalogatni a maguk odúiból sem a nagyvásárba, sem a bucsujárók vezérének. A legdrágább, hercegeknek való luxus volt mindig az írói egyéniség, de manapság csak a leggazdagabbak: a mindenről lemondani tudók engedhetik meg maguknak e csodálatos kényeztetést. Nem bőségség, talán inkább születési hibából maradt gögösség kell hozzá, hogy az író napjainkban is ragaszkodjon függetlenségéhez, kénye-kedve szerint beosztott idejéhez, a magányos zenéléshez, az irászatnál felett való tündökléshez. A tékozló fiu pazarlása a betű, amelynek olyan hajviseletet fésül az író, amely mostanában nem divat. Minden pénzkidobásnál többbe kerül a népszerű, mindennapi témáknak az elkerülése, amelyet a büszke író még most sem akar a tollára venni. A tönkrement nemesember groteszk húsága ez a lélekkergetés, mintha azóta, a régi ideálok óta nem születtek volna új eszményképek.

Mégis vannak, akik csinálják, igaz, hogy mind kevesebben maradnak a sovány asztal mellett, amelyen a régi lakomából legfeljebb, a virágdíszek maradtak; szomszédban a duhaj kántin, ahol hangos puffogtatással csapóznak gusztyust, irodalmat a népek. Mind társtalanabb a magány a szabadnak maradt író körül, de hát boldog volna, ha azon esodálkozna, hogy a szomorú házak helyett többen látogatják az öröm piros sarkokkal megjelölt tanyáit; természetesen tehát, hogy nemsokára egyedül marad a kertben, mint őszidőben a madárijesztő. Mind kevesebbet nézheti meg arcának halovány bánatát az írók tükörében, a nyomatott betűkben, mert hiszen a kis ólombetűknek nagyvilági szolgálatuk van, a legnagyobbak, a közönségnek kell a furcsa balletet lejteni; csak néha mutatkozik valamely eldobott krajcár fényességéhez hasonlatos igaz irodalom; a közönség érthetetlenül nézi a betűket, mintha mumiák perdelnének tőnora. Ilyen a könyv, amely néha-néha régi köntösben is feltűnik a boltosok kirakataiba.

Az egyéniség, minden idők íróinak hetykén vállra dobott lovagi köpenyeg: ilyenformán kevesebb rózsát kap a gomlyukba, megkopik ékes himzete, napról-napra hasonlítgatni kezd ama öreg írások szalonkabátjához, amelyet manapság csak a mult századból ittmaradt magyarok viselnek.

Furcsa, hogy vannak az életnek is manapság rajongói, még groteszkebb, hogy az irodalomnak vannak ideálistái.

Krúdy Gyula.

Az építőművés.

Mi az építőművész helyzete az általános gazdasági leromlásban? A lehető legsiralmasabb. Az ő tevékenysége már a háború folyamán fokozatosan leromlott, az összeomlás óta mondhatnán teljesen megszűnt. Építési feladat alig akad és ami a legszomorúbb, a közeli jövőtől sem várak kedvezést. A közönséget nem ejtse tévedésbe egy-egy fellágyányozott ház, amelyre újabb — egy-két — emeletsort huznak. Ezek sablonos munkák, amelyeket a vállalkozó majdnem mindig az építész közreműködése nélkül végez. Többnyire hivatalok, pénzügyintézetek céljára készülnek ezek a ráépítések, a mai építési költségeket — amelyek már a békeparitás határára állanak — nem bírja meg semmiféle tökebefektetés céljára szolgáló építmény!

A kormányzatot rengeteg mulasztás terheli e téren. Magam sokat foglalkoztam az építési kérdés megoldásával az összeomlást megelőzőleg, mint a Lakásépítő Allandó Bizottság ügyvezető elnöke és az állami jellegű Országos Lakásügyi Tanács alelnöke. Közvetlenül a forradalom előtt

Kedvező fordulat a német jóvátételi kérdésében?

A német javaslat nem fogadható el, de diszkutábilis. — A jövő héten megkezdődik a tárgyalás. — Ellenjavaslatot dolgoznak ki a franciák és a belgák.

Bécs, május 5. (Az Újság bécsi szerkesztőségének telefonjelentése.) A Neue Frei Presse jelenti: Az itteni entente-körökhöz érkezett párisi jelentések szerint a párisi kormánykörök egy részének felfogásában kedvező fordulat állott be. Hangoztatják, hogy a német jegyzék nem fogadható el, de mindenestre diszkutábilis. Részemlének, hogy az utolsó évek megadták az alapot a tárgyalásra és úgy vélekednek, hogy ez a tárgyalás mindenestre sokkal könnyebben volna lefolytatható, ha mind a két államban más férfiak volnának kormányon, akiknél az ellentétek nem fejlődtek ki olyan élesen, mint a mostaniaknál. Franciaországnak azonban mindenekelőtt arra kellene garanciát kapnia, hogy azok a személyiségek, akik Németország nevében és érdekében tárgyalnak, nem jutnak olyan sorsra, mint Rathenau és Erzberger.

Bécs, május 5. (Az Újság bécsi szerkesztőségének telefonjelentése.) Berlinből jelenti: A Berliner Tageblatt párisi levelezője fontosnak tartja azt a jelentést, hogy a jóvátételi bizottság újra megkezdte és nagy erővel folytatja a francia-belga tervezet kidolgozását, amelyet Poincaré kivánságára hagytak félbe. Míg tehát a két kormány megegyezik abban, — írja a tudósító — hogy a német javaslat nem fogadható el, egy szerszind — valószínűleg a belga kormány nyomására — elhatározta, hogy ellenjavaslatot dolgoz ki. Ha ezt a ténnyt a diplomáciai nyilatkozatok hüvelyéből kihámozzuk, azt jelenti, hogy a

tárgyalást, amelyet ezen a héten olyan mereven visszautasítottak, a jövő héten megkezdik. Ezt a fordulatot, amely már most, mielőtt megtörtént volna, nagy gondot okoz Tardieunak, egyéb körülmények még érdekesebbé teszik.

Az angol nagykövet tegnap meglátogatta Poincarét és ugyanebben az időben a londoni francia nagykövet Curzon lordnál volt. Egyik látogatásról sem adnak semmiféle felvilágosítást, csak jelzik, hogy a francia miniszterelnök a francia álláspontot, legalább is nagy vonásokban, félhivatalosan már közölte úgy az angol szövetségessel, mint az összes többi szövetségesekkel és hogy Anglia általánosságban egyetért a francia elutasítással. Ezt az óvatos kifejezőmódot kiegészítik más információk. Ezek szerint az angol kormány azt tanácsolta, hogy a diszkussziót, amelyre a német válasz alkalmat ad, ne utasítsák vissza túlságosan mereven. Most már talán mégis elérkezett az ideje, hogy a szövetségesek megállapodásra jussanak, a jóvátételi kérdésben való egységes fellépés tekintetében.

Belgium hozzájárult Poincaré válaszához.

Páris, május 5. (Havas.) Belgium értesítette a francia külügyminisztériumot, hogy a német javaslatokra adandó francia válasznak Poincaré által megállapított szövegéhez hozzájárult.

Poincaré miniszterelnök közölte a szövetségesekkel a válaszi szöveget, amelyet holnap este megküldenek Németországnak és egyúttal küzzé is teszik.

nagy koncepcióknak volt, amelyet az akkori kereskedelmi miniszter, Saterényi báró vasenergiával akart keresztülvinni; a forradalom megthiusította terveinket. En nem tudom, a kormányzatot kik befolyásolják tanácsukkal. — engem csak egyszer kérdeztek meg 1919 őszén — de hogy milyen téveszmék uralkodnak, erre nézve legjellemzőbb az az anket, amelyen akkor Heinrich kereskedelmi miniszter kezdeményezésére résztvettem. Előadásommal szemben akkor két ellenvetés merült fel, mindkettő igen előkelő és magasállású állami tisztviselő részéről. Mindkettő helyeselte álláspontomat, de míg az egyik azt állította, hogy a lakás-szükség csak pillanatnyi, mert szerinte már 1920 tavaszára olyan kivándorlás lesz Budapestről, hogy lakásbőség (sic!) fog előállni, addig a másik egyszerűen közigazgatási problémának mondta a lakás-szükségletet, amelyen a nem kívánatos elemek eltoloncolásával lehet segíteni! Arra a kérdésemre, hogy a kivándorlók hova fognak vándorolni, miután a lakás-szükség nem fővárosi szimptoma, hanem országos baj, nem kaptam választ. Hogy a közigazgatási „gyógyrendszer” mit segíthet, az kevés magyarázatra szorult. Ha igen energikusan hajtották volna végre, úgy a gettó zuglakásaiban egy 8-10 négyzetméteres szobában nem 12, hanem esetleg csak 6 lélek lakott volna!

A lakásrendeletek rengeteg kárt okoztak és a legnagyobb bajt a legutolsó rendelet fogja okozni, amely a lakót a háztulajdonos ellen hangolja, ugyanakkor, mikor ez utóbbi jövedelmének 75-85%-át az állam és a város viszi el! De talán még nagyobb részét is!! Ki építsen ilyen viszonyok között? Építőművészetünk igen magas színvonalú volt és kulturás. Kifűnő építészünk voltak. Ezek csaknem kivétel nélkül munka nélkül állnak és hogy miből élnek, az igazán talányoszerű. Természetesen az építőipar is válságos helyzetben van. A munkásság tekintélyes része kivándorolt és éppen a legjobbak és a technikai leállítás réme fenyeget. A nagy állami akció sikerétől pedig, sajnos, keveset várak. Hogy miért, ezt egy ilyen rövid intervjú keretében alig tudnám kifejezni.

Bálint Zoltán
Építőművész.

A tanár.

— Kevés a reményem, hogy nyilatkozatokkal segíthetünk magunkon; itt már régen cselekedni kellett volna.

— Sajátos tanári helyzetünk általában egy a többi tisztviselőével. Nyomorúságunkat szégyenlem kitergetni. Saját nyomorúságunknál is talán jobban fáj nekünk, a nemzet napszámó-sainak, hogy a közvéleményben mint ingyenélők, kitartottak, koronarontók, drágaságokozók, az ország talpraállításának egyedüli megakadályozói s más effélék élünk, sőt a legutóbbi pénzügyminiszteri expozé is ország-világ előtt olyanoknak tüntette fel a közalkalmazottakat, mint akik csak terhet jelentenek az államnak. Ha a csupán saját dolgaival törődő nagyközönség nem képes arra a magaslatra emelkedni, hogy belátással s méltánnyal tudjon lenni tisztviselői- nek a hivatása és el nem vehető szükségletei iránt, legalább azoknak kellene idáig jutniok, akik jól tudják, hogy egy rendezett államnak mégis csak mi volnánk elsősorban azok a bizonyos pillérei, amelyeknek összedőlésével maga az állam is összeomlik. Kiválasztottságunk tudata s a legforróbb haszonszeretlet tehát az, mely nem hagy minket, hogy jelen nyomorúságunkba bele- nyugodjunk. Teljesen érthetetlen előttünk, hogy utolsó mozgalmunk alkalmából — kevés kivétellel — még a magyar sajtó is bizonyos meg nem

értéssel tárgyalta ügyünket, holott éppen ez szokta leggyorsabban az élet kívánságait fel- fogni s mellettük sikraszállani.

— Hogy van-e mód a felszólításunkra? Nem vagyok nemzetgazdász s ennek a megtárgyalá- sa különben sem szorítható bele ilyen szűk nyilatkozat keretébe, de elutasíthatatlan meg- győződésem: kell lennie ott, ahol mások mind- nyáján (sokszor fényesen) megélhetnek és ha az országban a mi munkánkra szüksége van; pedig ezt józanul tagadni nem lehet.

— A KAN Sz bizony minden dicséretes törek- vése mellett is gyengének bizonyult érdekeink ki- vivásához. Igen szomorú volna, ha (sokan hi- zik) azért nem küzdhetett volna kellő sikerrel, mivel a köztudomás szerint egy kipróbált, hiva- tásával számoló, szélsőségekre nem kapható, tanult s feltétlenül feyelemzett és áldozatos osz- tálynak a képviselése. El tulajdonságoknak éppen előnyt kellene jelenteniök mindenkor a küzdel- meiben. A különféle egyesületeknek és a sajtó- nak is most meginduló támogatása örömet okoz nekünk; alkalmas arra, hogy a fentemlített téves felfogásokat eloszlassa s másfelől nagyobb súlyt adjon a KAN Sz további működésének.

— A tanárok sajátos helyzetéről vázlatosan a következőket említhetem: 1. Reánk kétszeresen lesújtó mai állapotunk, mert el vagyunk rögva a további művelődés minden lehetőségétől. Folyó- iratra, könyvre (a tárlatokat, színházat, szórako- zást, üdülést nem is említem), már régóta nem tel- lik, sőt sokan meglévő könyveiket is eladták már. Az intézetek beszerzése nem számottevő többé. Különbösen is, ha ezek az eszközök meg is volná- nak, nincsen meg ma az ideje és lelki nyugalma a tanárnak az elmélyedő tanulmányhoz. Pedig ha valahol, itt igaz: aki nem halad, elmarad. Igen ám, de a nagyobb baj ott van, hogy nemsokára a tanárok esznek vissza, de velük együtt esik az is- kolók színvonalá is sok-sok ezer dráknak megkü- vőnt kiképzése is. Így aztán a. alig lehet sokáig bizakodnunk szellemi fölényünkben, melyet pedig oly szívesen emlegetünk régi határainkhoz való jogaink felsorolásánál. 3. Tanítói tisztünk helyes betöltése, továbbá okvetlenül megkívánja a ta- nári léleknek bizonyos derült nyugodtságát és hi- vatásáért egő lelkesedését. Félek arra gondolni, hányunkban van ez ma meg! Pedig csak a nyu- galom, a méltóság nyeri meg a lelkeket s a lobogó hév ragad magával. 4. Az sem mellékes dolog, minő elhatározások fogamzanak meg az ideális, komoly, tudományos munkásság; iránt tijasá- gunkban, mely a legelső szellemi munka megbe- csülését bennünk, kopott, fáradt, elkényeszeredett nevelőiben tanulja megismerni. Végül 5. még kü- löns sérelmünk az, hogy az állami alkalmazot- tak rangsoros státusában egy fizetési osztállyal hátrább csuszunk más tisztviselői ágazatokkal szemben.

— Hogy hogyan élünk, erre azt felelem: se- hogyan. A legtöbbben nyomorgunk, züllünk, pusztulunk. Illetményeink az annyira irigyelt natu- ráliakkal együtt a békebelielléknél egytizede, leg- jobb esében egy negyedét teszik ki. Ez ceruzával papíroson kimutatható. Ebből mindenki láthatja, hogy ez az ország tisztviselőivel szemben kijá- ró illetményeinek tulnyomó hányadával már évek óta adós maradt.

— Végezek. Hogy hogyan juthattunk ilyen sorsra, csak úgy képzelhető el, hogy a magyar közalkalmazottak tábora a világon a legönfel- dozóbb, avagy páratlanul szemérmes, némelyek szerint inkább gyáva. Ezt rábizom kire-kire, hogy melyiket higye el...

Vitéz Esztergomy Ferenc,
Madách Imre-főgimnázium tanára